

=

Р е ц е н з и я

От проф.д-р Христина Т.Балабанова

Определена съм със заповед РД-09-47 от 3.7.24 на Директора на ИДП при БАН за член на научното жури и рецезент по защитата на дисертационен труд на Пирин Русланов Соколов докторант към секция Публичноправни науки в ИДП на тема:“ Статут на Агенцията по вписванията като административен орган и правомощията на служителите/правно-социологическо/ изследване.“ Научната област на докторантурата е 3.Социални, стопански и правни науки шифър 3.6. Право, Правна социология ,Правна информатика.

Пирин Русланов Соколов е роден на 27.7.1960г. От 1984г е магистър по политическа икономика , а от 2003 е магистър по право.От 2014г до настоящия момент е Директор РД -София към Агенцията по вписванията.

Дисертационният труд е в обем от 228стр, структуриран правилно в съответствие в общоприетите правила за подобно съдържание./Увод ,три глави ,заключение,библиографска справка,декларация за оригиналност и приложения./

Въпросите относно актуалността на изследването,промените в редица правни институти в това число вписването, са поставени още в увода.Анализът тук сочи очертаването на нов етап в развитието на нормативната уредба.

Авторът подпомогнат от богатия си практически опит в тази сфера анализира новия модел на адмитистративно-правни услуги за физически и юридически лица.Реформата в системата за регистрация в България се свързва с факта,че на определен етап надделява виждането регистърното производство да бъде обединено под общо оперативно управление от страна на административен орган към изпълнителната власт.Дълго време охранителното и регистърното производство се администратират от окръжните съдилища и административни държавни органи , а по-късно регистрирането се включва в общо оперативно управление от административен орган.

Дисертантът убедено отстоява виждането, че вписването е включване и съхраняване на информация за определен акт в нарочен регистър, в единна централизирана електронна система, управлявана от компетентен държавен орган.

Няма единен регистър, а има един държавен орган Агенцията по вписванията към Министерство на правосъдието.

Правилно е определена правната същност и статут на Агенцията по вписванията.

Основна цел на труда е анализът на проблема за съвременните форми и механизма на вписването като специфична дейност. Използват се удачни за конкретния анализ методи-нормативния и правно-социологическия метод.

Чрез процедурата на вписване се дава публичност на актове, създава се „общ публичен фонд „от документи за вписване, а специфичен орган е Агенцията по вписванията.

Самото вписване се извършва по реда на ГПК, а регистрирането е съвкупност от публичноправни норми т.е. част от административния процес. Авторът правилно е посочил тази специфика като най-главната от гледна точка функциите на един административен орган/Агенцията по вписвания/, като това е безспорен приносен момент в научното изследване.

Разгледани са различни модели във водещи страни на ЕС: Австрия, Германия, Франция, Нидерландия, Белгия. В една част от страните се прилага модел на деконцентрация на дейностите, свързани с осигуряване на правната сигурност за гражданите в областта на преобретателните права, а в друга- запазване на централизиран регистърни системи. Последните са на електронен носител и дават възможност за вписвания, и справки по телекомуникационен път в реално време.

Посочени са различни форми за администриране на публични регистри и свързаните с тях услуги от публична институция /държавна агенция/ директно в съответния централен регистър/Дания/ в местни подразделения на централния регистър и други.

Глава първа е посветена на Агенцията по вписванията в България. Агенцията е създадена от 2004г като административен орган с измененията на ЗКИР. Агенцията по вписванията е изпълнителна агенция към

Министрество на правосъдието.У нас е възпрет Норвежкия модел.Със създаването на Агенцията по вписванията се реализира стратегическата цел по програма Регистри-основан на правната сигурност в икономическия,обществен,социален живот чрез създаване на правни и икономически условия за предоставяне на административни услуги.

Съгласно чл.54,ал.1 от Закона за администрацията Агенцията предоставя услуги на физически и юридически лица.Агенцията по вписванията води Имотния регистър,Булстат,Търговския регистър и Регистър на имуществените отношения на съпрузите,а от 2008г и Регистър на юридическите лица с нестопанска цел.От 1.9.2008 Централният регистър на особените залози се води от Агенцията по вписванията.Тук са включени и 113 служби по вписванията към районите съдилища.

Авторът констатира спазването на принципите и актовете на ЕС.Убедително е разгледана релацията между правната уредба и девиационния риск.Посочено е,че изграждането на Агенцията по вписванията като Единен електронен регистрационен център на вписванията е заложено в стратегията за реформа в съдебната власт и превръщането ѝ /на агенцията/в такъв център.Включени са:

*Имотен регистър -представлява съвкупност от информационни масиви,които се отнасят до недвижими имоти.Даден имот се идентифицира с номера на партидата в имотния регистър.

Създадена е Главна Дирекция“Регистри“ състояща се от териториални звена,където са включени службите по вписванията и службите регитрация.Тук действията се извършват само по разпореждане на съдия по вписванията.

*Търговски регистър и Регистър на юридическите лица с нестопанска цел

*Булстат

*Регистър на имуществените отношения на съпрузите

*Центален регистър на особените залози.

Глава втора е посветена на статута и правомощията на съдията по вписванията.

Правилно и убедително е разяснено, че съдията по вписванията е орган на съдебната власт към районните съдилища/чл.279 от ЗСВ/.Неговите правомощия са разгледани като са обединени в три групи.

а/ Вписването е чрез съдебен акт ,извършен чрез независима и самостоятелна оценка от страна на съдията.Тук правилно се констатира,че функциите на съдията по вписванията са уредени в две форми:

а.1.организационно-относно служебното положение на съдията по вписванията съобразно по Закона за съдебната власт

а2 правомощия по осъществяване на процесуално охранително производство, уредено в ГПК,ЗС,ЗКИР и ПВ.

б/Тук са посочени следните актове:

б.1 всички, с които се учредява или прехвърля,изменя,прекратява друго вещно право върху недвижим имот

б.2 констативни нотариални актове,актове за общинска или държавна собственост

б.3 влезли в сила решения,които заместват по т ,,а ,, и други

Подробно са изяснени предпоставките за осъществяване на отказ от вписване: например липса на процесуална легитимация,липса на акт,подлежащ на вписване,липса на правен интерес и др.

Отказът за вписване се атакува пред окръжен съд по местонахождението на имота чрез частна жалба по реда на чл.577,ал.1 от ГПК.

Специално място в дисертационния труд е отделено на статута на служителите в Агенцията по вписванията.Анализира се тяхното правно положение като се посочва,че:

**подчинени са на Регионалната Дирекция с оглед съдебния район на дирекцията

**не са пряко подчинени на съдията по вписванията

Те са под контрола на административния секретар на съда, на административния ръководител на съда и съответния съдебен състав.

В глава втора подробно са разгледани статута и функциите на общата администрация на Агенцията по вписванията. Строго е очертано спазването на Регламент на ЕС 2016 /679 на Европейския парламент и въведената от 27.4.16г Главна Дирекция „Регистра“ с териториални звена. Това са 6 регионални дирекции- служби по вписванията и служби по регистрация и два отдела.

Статутът на служителите от Службите по регистрация действат по Търговския регистър , Закона за регистъра на юридическите лица с нестопанска цел, Булстат, Закона за особените залози и Семейния кодекс. Те **извършват регистрация** по вписване, обявяване, заличаване в Търговския регистър и Регистъра на юридическите лица с нестопанска цел. Друга дейност са действия по вписване на търговците, клонове на чужди търговци и юридически лица с нестопанска цел. Назначават вещи лица, контролори, ликвидатори и др.

.....

Глава трета на дисертационния труд е посветена на правно-социологически параметри и емпиричните характеристики на правното съзнание на служителите в агенцията по вписванията

Въпросът за **правното съзнание на служителите в агенцията по вписванията** е един от сравнително слабо и недостатъчно изследвани проблеми. В същото време, теоретичните и емпиричните анализи на правното съзнание и на неговите функционални особености са перманентно в центъра на правно-социологическите изследвания. Много често се посочва, че изследването на правното съзнание е основен проблем на социологията на правото. Това е напълно естествено, като се има предвид, че реализацията на правото и постигането на неговите социални цели не може да се осъществи без посредничеството на правното съзнание, което е специфична форма на общественото съзнание.

В изработването на теоретичния модел на проведеното от докторанта ЕПСИ (Емпирично правно-социологическо изследване) е използвано определението, възприето от Ст. Наумова. **„Правното съзнание е онази сфера от общественото, груповото и индивидуалното съзнание, която отразява правната реалност под формата на правни знания, оценъчни отношения към правото и практиката по неговото прилагане, правните нагласи и ценностните ориентации, регулиращи поведението в юридически значими ситуации”¹.**

¹ Наумова, С. Цит. съч, с. 257.

В структурата на правното съзнание се включват три основни елемента, към които най-често е насочен емпиричният правно-социологически анализ. Първият основен елемент е **когнитивният** (информативно-познавателният), който обхваща съвкупността от правни знания. Вторият елемент е **психологическият** и съдържа оценките, мненията, ценностните ориентации и психологическите нагласи към правото и практиката по прилагането му. Третият елемент е **поведенският** и се изразява в готовността за поведение в правната сфера, както и евентуалните постулати *de lege ferenda*. С други думи под емпирично изследване на правното съзнание се разбира изследването, което обхваща посочените три основни компонента².

Свършено правилно авторът посочва, че спецификата и характерните особености в дейността на Агенцията по вписванията предполага и свършено нова методология и методика на конкретното ЕПСИ, чиято основна цел е събиране на достатъчна по обем надеждна емпирична информация за правното съзнание на служителите в агенцията. Като контролна група са изследвани граждани-потребители на Агенцията.

За целите на проведеното ЕПСИ в частта му за правното съзнание на служителите в агенцията е използвана двустепенна типологична извадка. Първата степен е регионалното структуриране на регистрите. Втората степен е на ниво Районни съдилища, към които има съответни звена по вписванията.

Въпросникът за анкетното проучване беше съсредоточен върху няколко блока от въпроси.

Първата група въпроси имаха за цел да установят степента на правната информираност на изследваните лица (**служители в Агенцията по вписванията**) както относно понятието вписване, така и по отношение на неговата интерпретация в европейската доктрина и практика.

Втората група от въпроси се съсредоточава върху изследване на психологическия елемент в правното съзнание на **служителите в Агенцията по вписванията**.

Третата група въпроси имаше за цел да установи какви са нагласите и мотивите на изследваните лица в прилагането на правната уредба в

² Пак там

производството по вписване, както и готовността за поведение в сложни юридически и социалнозначими ситуации, възникнали в хода на вписване.

Използвана е методиката на пряка анонимна анкета, доколкото тя е особено подходяща при изследване на посочения проблем.

Основната изследователска хипотеза, верифицирана чрез серията въпроси в тази група е, че няма единно мнение сред **служителите в Агенцията по вписванията** относно новите положения в правната уредба на вписването. Става въпрос за това, че редица от новите положения създават неясноти и изискват нова промяна, а това на свой ред намира реално отражение в правното съзнание на **служителите**.

Друга изследователска хипотеза, подложена на верификация е, че нивото на правното съзнание на **служителите** в агенцията е в зависимост от много фактори, някои от които извънправни. В този смисъл направеният многофакторен анализ ще даде възможност не само да се очертае актуалното състояние на тази важна дейност каквато е вписването, но и да се направят предложения да промяна, която е не толкова в правотворчески, а по-скоро в социален дискурс. Това е и част от основните насоки на противодействие на корупцията и заобикалянето на законите като част от политиката на ЕС в тази насока.

Проведеното и анализирано правно-социологическо изследване е насочено както към служителите от АВ, така и към клиенти на агенцията, но в настоящия труд се анализират само данните за служителите в АВ.

Получените резултати показват някои основни насоки и тенденции в установяването на **функционалната връзка между правосъзнанието на служителите от Агенцията по вписване (срокове, бързина, последователност на проверките на документи и т.н.) и ефективност на производството по вписване**.

Основният извод, направен въз основа на емпиричното проучване е, че без правното съзнание на служителите в Агенцията не е възможно на практика да се реализират целите на законодателя. Ето защо изучаването на правното съзнание е същностна характеристика на ефективността на вписването.. В условията на икономически и политически сътресения, водещи до хуманитарна криза и общ социален дисбаланс е особено важно да се

установят онези фактори, които в най-голяма степен обуславят функционалните характеристики на Агенцията по вписванията.

Могат да се изтъкнат редица приноси моменти на дисертационния труд, които разкриват задълбочената работа, анализ на дисертанта, както и неговата висока теоретична и практическа подготовка.

Като новост може да се определи самата тема на дисертационния труд. До сега няма научно изследване в позитивен и конструктивен план.

Друг приносен момент е социологическия и правен анализ на регистрите, както и задълбочения анализ на Търговския регистър, Регистъра на юридическите лица с нестопанска цел.

Към приносите на труда могат да бъдат посочени още-анализът на Булстат, Регистъра на имуществените отношения на съпрузите и Централния регистър на особените залози.

Важно място сред приносите трябва да се отдаде на осъщественото правно-социологически изследване върху правното съзнание на служителите от Агенцията по вписванията.

Приносен характер имат и очертаните тенденции в областта на съвремените форми на девиация при института вписване.

Г-н Соколов участва и с още 7 статии в конкурса. Това посочва, че са спазени изискванията на ЗРАСРБ. Те обаче няма да бъдат рецензирани отделно, защото са част от самия дисертационен труд и възпроизвеждат негови основни научни положения.

В заключението ясно проличават новите постановки оотносно девиационния риск, придружаващ дейностите по вписването.

Също така важни са резултатите от социологическото изследване за правната информираност на лицата, техните оценки спрямо действащото законодателство по отношение на вписването.

Към труда могат да се направят някои препоръки с цел неговото бъдещо усвършенстване.

-Може да се направи по-пълна съпоставка на Агенцията по вписването като изпълнителна агенция и да се отграничи от държавните агенции и министерства.

-По-подробно да се дискутират предимствата и недостатъците на този български модел като специфичен и да се направят предложения де леге ференда.

-Предлага ли се бъдещо усъвършенстване на този модел ,в каква посока - изграждане на нов модел или на централизирана нова структура към Министерство на правосъдието с цел да се отстрани двойственото положение на служителите и неяснотата относно съдията по вписванията?

Направените препоръки имат за цел усъвършенстване на бъдещата работа на докторанта.Не откривам наличие на плегиатство,конфликт на интереси. Налице са всички изисквания на ЗРАСРБ, ППЗРАСРБ, вътрешните актове на БАН , затова убедено предлагам на членовете на научното жури да гласуват положително за присъждане на научна степен доктор на г-н Пирин Русланов Соколов по научна специалност право 3.6 право ,правна социология правна информатика.

09.09.24

Рецензент:

София

проф.д-р Христина Балабанова

